

Порядок позбавлення батьківських прав

Відповідно до статті 121 Сімейного кодексу України (далі – СКУ) права і обов'язки матері, батька і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому в установленому законом порядку. Саме на батьків покладається відповідальність за виховання дітей, захист їх прав та інтересів, турботу про здоров'я, фізичний, психічний, духовний і моральний розвиток дитини.

На жаль, батьки не завжди гідно поведуться по відношенню до дітей, зловживають своїми правами або ухиляються від виконання батьківського обов'язку. За таких обставин з'являється привід для позбавлення батьківських прав.

Законодавством України, зокрема ч. 1 ст. 164 СКУ, встановлено вичерпний перелік підстав для позбавлення матері або батька дитини батьківських прав: не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування, ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини, жорстоко поведуться з дитиною, є хронічними алкоголіками або наркоманами, вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва, засуджені за вчинення умисного кримінального правопорушення щодо дитини.

Результатом вступу в законну силу рішення суду про позбавлення батьківських прав батька або матері є втрата всіх прав, заснованих на спорідненості з дитиною. Йдеться про ті права, які належать батькам і реалізуються ними до досягнення дітьми повноліття. Правові наслідки позбавлення батьківських прав зазначені в ст. 166 СКУ. Згідно норм зазначеної статті батько і мати, які втратили права щодо дитини: втрачають право на виховання дітей, втрачають немайнові права щодо дітей, перестають бути представниками дитини, втрачають права на пільги і державну допомогу, не можуть бути усиновлювачами та опікунами, не можуть розраховувати на майнові права, пов'язані з батьківством і материнством, які присуджувалися б їм при непрацездатності.

Слід зауважити, що батько і мати, позбавлені батьківських прав, не звільняються від обов'язку по утриманню дитини до досягнення нею 18 років (ч. 2 ст. 166 СКУ). Крім того, батьки зобов'язані брати участь у додаткових витратах на дітей (ст. 185 СКУ) і відшкодовувати шкоду, завдану дитиною (ст. 1183 Цивільного кодексу України).